

AJ TAKÉTO ČÍTANKY SME MÁVALI...

INTEGROVANÉ PRÍSTUPY VO VYUČOVANÍ ČÍTANIA A LITERÁRNEJ VÝCHOVY NA I. STUPNI ZŠ

Mgr. Zuzana Hirschnerová, PhD.

© Vydavateľstvo AITEC

Trenčín
29. 10. 2012

aitec
vydavateľstvo

INTEGROVANÝ PRÍSTUP V DIDAKTIKE SLOVENSKEHO JAZYKA A LITERATÚRY PRE PRIMÁRNE VZDELÁVANIE

- Nový najaktuálnejší trend vo vyučovaní materinského jazyka
- Ukazuje sa ako najefektívnejší vo vzťahu k rozvoju jazykových a komunikačných kompetencií detí
- Na Slovensku je rozpracovávaný kolektívom prešovskej pedagogickej fakulty, doc. Liptákovou

FORMY KURIKULA, ÚROVNE DIDAKTICKEJ KOMUNIKÁCIE V JAZYKOVOM VZDELÁVANÍ

- **Úroveň kognitívneho modelu vyučovacieho predmetu** (model daného vedného odboru), jazykoveda, literárna veda, psycholingvistika...)
- **Úroveň didaktického systému**, obsahová a procesná stránka vyučovania slovenského jazyka, vstupy a výstupy predmetového kurikula – projektované kurikulum
- **Úroveň edukačného systému**, konkretizácia projektovaných kurikulumárnych vstupov a výstupov v edukačných dokumentoch, v učebných materiáloch a vo vyučovacej praxi

ÚLOHA PREDMETOVEJ DIDAKTIKY

- Integrovať do jedného didaktického systému poznatky viacerých vedných disciplín a zároveň sa musí zaoberať celým súvislým procesom odovzdávania výsledkov a metód poznania do vedomia jednotlivcov.
- Transdisciplinárny prístup (lingvistika, didaktika, vzdelávacie oblasti)

ČÍTANIE A LITERÁRNA VÝCHOVA V 3. A 4. ROČNÍKU

ŠVP pre oblasť Jazyk a komunikácia

„Primárne ciele v literárnej výchove:

- *rozvoj schopnosti žiaka poznávať svet a zmocňovať sa ho esteticko-umeleckými prostriedkami;*
- *úsilie odstrániť z vedomia žiaka presvedčenie jedinečnosti a nenahraditeľnosti kognitívneho prístupu k svetu;*
- *smerovať k pochopeniu špecifík, ktoré v poznávacom procese predstavuje estetické osvojovanie reality.*

Obsahové osnovanie predmetu smeruje k rozvíjaniu čitateľských kompetencií, resp. súboru vedomostí, zručností, hodnôt a postojov zameraných na príjem (receptiu) umeleckého textu (čítanie, deklamácia, počúvanie), jeho analýzu, interpretáciu a hodnotenie. Najdôležitejším prvkom v tejto koncepcii literárnej výchovy je sústredenie dôrazu na čítanie ako všestranné osvojovanie umeleckého textu. Cieľom sa stáva rozvoj čitateľských schopností, ktoré ďaleko presahujú aspekt technického zvládnutia čítaného textu a smerujú k prijatiu jeho obsahu.“

POZNÁVACIE A ČITATEĽSKÉ KOMPETENCIE

TECHNIKA ČÍTANIA A VEREJNÁ PREZENTÁCIA TEXTU

1. Na základe predchádzajúcej prípravy správne, plynule a s porozumením čítať nahlas aj potichu po príprave texty, ktorých obsah, štýl a jazyk sú primerané skúsenostiam žiaka
2. Pri hlasnom čítaní dodržiavať správne dýchanie, artikuláciu a spisovnú výslovnosť
3. Výrazne čítať kratšie úryvky z literatúry pre deti a mládež. (ŠVP, Slovenský jazyk a literatúra – príloha ISCED 1)
4. Výrazne recitovať básne, úryvky z prózy
5. Pri čítaní dramatických textov výrazne reprodukovať priamu reč

POZNÁVACIE A ČITATEĽSKÉ KOMPETENCIE

PAMÄŤOVÉ, KLASIFIKAČNÉ A APLIKAČNÉ ZRUČNOSTI

1. Zapamätať si potrebné fakty a definície a vedieť demonštrovať ich znalosť
2. Vysvetliť podstatu osvojených javov a vzťahov medzi nimi

POZNÁVACIE A ČITATEĽSKÉ KOMPETENCIE

ANALYTICKÉ A INTERPRETAČNÉ ZRUČNOSTI

1. Zostaviť osnovu prečítaného textu
2. Určiť hlavnú myšlienku prečítaného textu
3. Prerozprávať obsah prečítaného textu
4. Vyjadriť svoje pocity a zážitky z prečítaného textu
5. Vyhľadávať, identifikovať v literárnych textoch hlavné a vedľajšie postavy, literárne a jazykové prostriedky, vybrané pojmy a výrazy
6. Pri jednoduchom rozboře literárnych textov používať literárne pojmy
7. Hodnotiť postavy literárneho diela, určiť ich vzájomný vzťah
8. Odlišovať prozaické a básnické texty
9. Odlišovať umelecké a náučné texty

POZNÁVACIE A ČITATEĽSKÉ KOMPETENCIE

TVORIVÉ ZRUČNOSTI

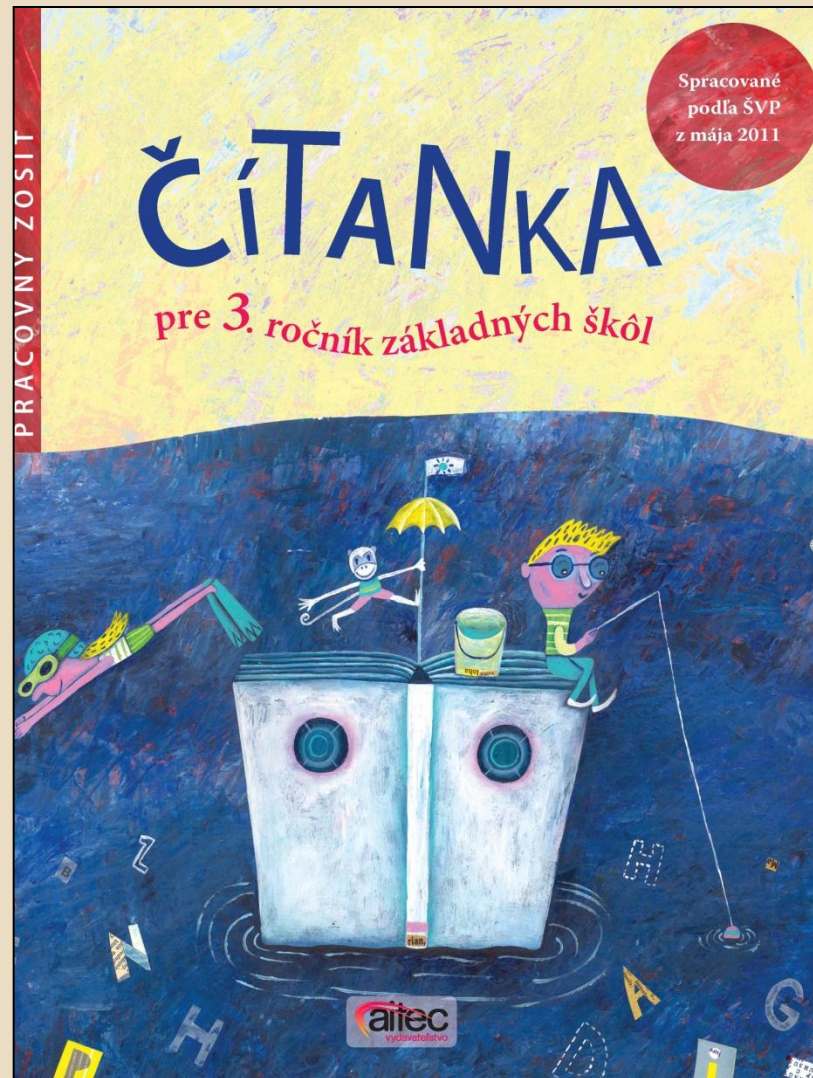
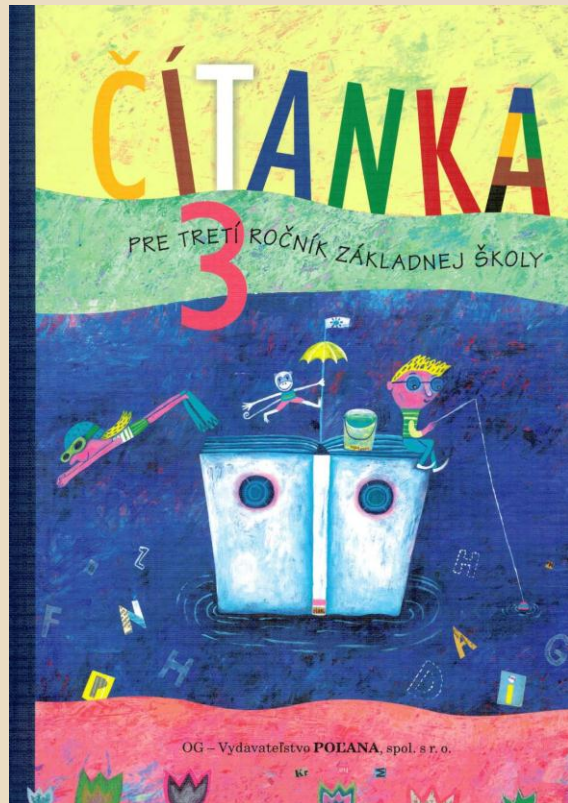
1. Zreprodukovať a zdramatizovať časť rozprávky, poviedky alebo povesti
2. Na základe vlastnej fantázie dokončiť začatý príbeh vo forme rozprávania, dramatizácie a ilustrácie
3. Napísať krátky prozaický útvar
4. Tvoríť jednoduché rýmy
5. Inscenovať kratší dramatický text

POZNÁVACIE A ČITATEĽSKÉ KOMPETENCIE

INFORMAČNÉ ZRUČNOSTI

1. Orientovať sa v školskej a verejnej knižnici
2. Budovať si vlastnú knižnicu

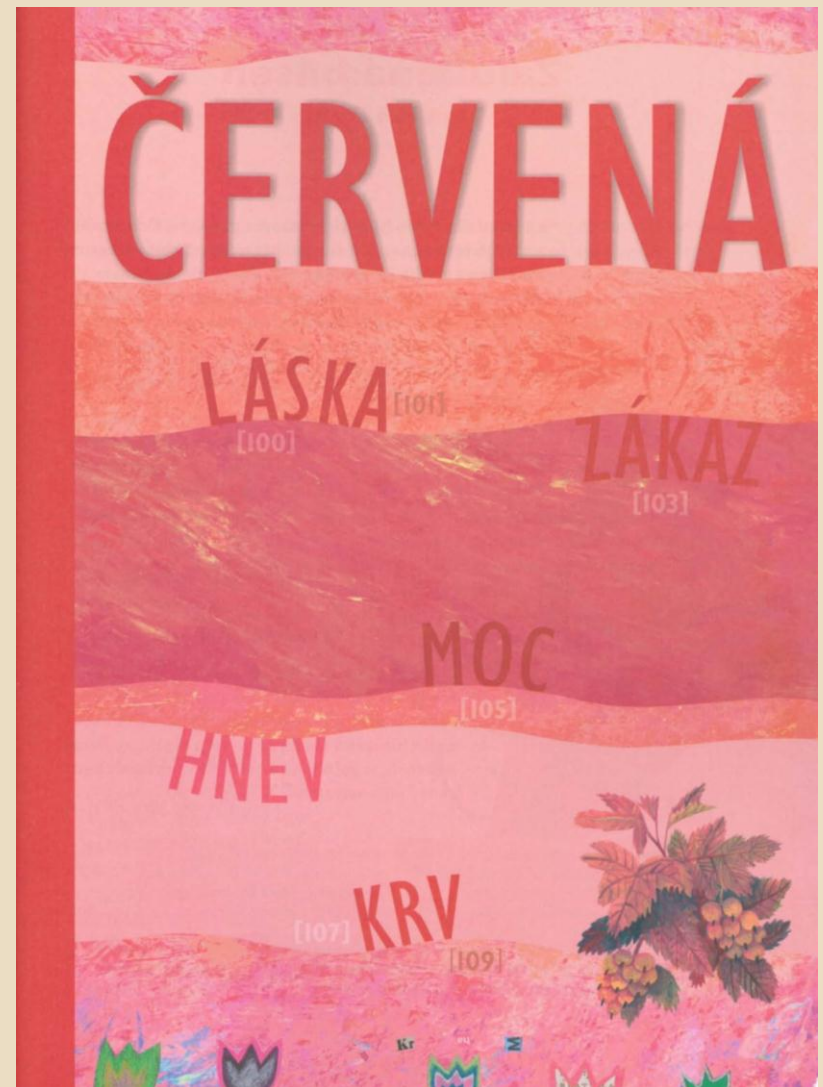
ČÍTANIE A LITERÁRNA VÝCHOVA V TREŤOM ROČNÍKU

ČÍTANKA PRE 3. ROČNÍK

(UKÁŽKY Z ČÍTANKY PREZENTUJEME SO SÚHLASOM
VYDAVATEĽA)

- Členenie na časti odlišené farbou: žltá, hnedá, biela, modrá, zelená, červená
- Farby sú podkladom pre tematický výber textov
- Výber farieb daný symbolikou farieb v literatúre
- Súbor pojmov zastupuje základnú myšlienku témy, sú identifikovateľné v jednotlivých textoch

Zalúbená báseň

František Rojček

Istého dňa mi do práce zatelefonovalo Slniečko, časopis pre deti. Celé rozohnené mi vyčítalo, že som doň ešte nenapísal žiadnu básničku. S radosťou som prisľúbil, že mu istotne dajaký veršík prinesiem.

Upozornil som veršostrojček, že Slniečko čítajú všetky deti na Slovensku. – Nič sa neboj, – upokojoval ma, – určite niečo vymyslím.

Sadol som si za písací stroj a o chvíľku ležala na papieri celkom nová báseň:

Zalúbená báseň

*Písací stroj šepol básni,
že je krásna ako víla.
Pretože stroj tiež bol fešák,
báseň sa doň zaľúbila.*

*Nahnevaný básnik skríkol:
Čo je vela, to je vela!
Veď básnička od tej lásky
na papieri sčervenela!*

Prepánajána! Veď ja takúto prečudesnú červenú báseň do Slniečka poslať nemôžem...

Nakoniec sme sa s veršostrojčekom dohodli, že do Slniečka pošleme celkom obyčajné verše o deťoch. A zalúbená báseň? Doteraz zaľúbene sedí v písacom stroji.

(Z knihy *Veršostrojček*)

- 1 Povedz, ktorý časopis zatelefonoval básnikovi. Poznáš aj iné detské časopisy? Povedz, ktorý z nich najradšej čítaš.
- 2 Povedz, prečo bol časopis rozohnený. Pokus sa pohybom a výrazom tváre vyjadriť, ako vyzerá niekto rozohnený.
- 3 Porozmýšľaj a povedz, čo je veršostrojček a na čo slúži básnikovi. Vymysli mená pre podobné strojčky maliarov a hudobných skladateľov.
- 4 Vysvetli, prečo je báseň napísaná červenou farbou.

Prekážka

Krista Bendová

Naša Evka – šumná dievka:
ani žúžoľ čierne oči,
modrá mašla vo vrkoči,
a tie líca – ako ruža rozvitá.
Kto neverí, nech sa Tóna opýta.

Tóno totiž – nech je to len medzi nami
zaľúbil sa. Ale prosím – súďte sami:

Kde len Evku zočí,
na nohu jej skočí,
za vrkoč ju kváka,
buchnúť na buchnúť.
„Ty taká a taká...!!!“
Je to láska? Snáď.

Strašne city Tóna trýznia.
Vyhutuje to i to.

„Ako jej len lásku vyznať???!“
Prišiel na to.
Napísal to.
Lístok takýto:

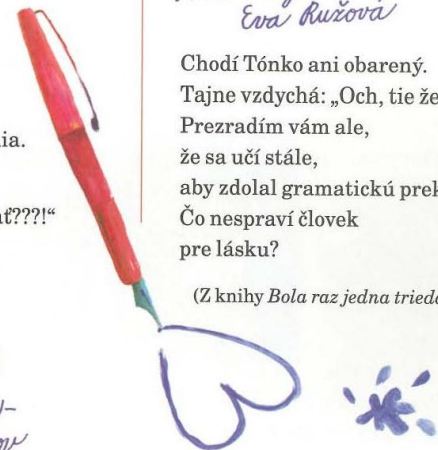
*Mylá Evička!!!
Jasom do Ťeba sa
ľubím. Jasná sa Ťebou
ožením. Napíš mi,
či sa aj ty kees
somno oženíš.
Pozdravuje Ťa
Avoj spolu rziak
Anton Kareláb*

Evka malá
prečítala.
Pero vzala,
napísala:

*Milý Tóno!
Kým sa menaučíš
pravopis, na svadbu
ani len nepomyšli.
Pozdravuje Ťa
Eva Ružová*

Chodí Tónko ani obarený.
Tajne vzdychá: „Och, tie ženy, ženy...!“
Prezradím vám ale,
že sa učí stále,
aby zdolal gramatickú prekážku.
Čo nespraví človek
pre lásku?

(Z knihy *Bola raz jedna trieda*)

- 1 Povedz, akými spôsobmi prejavoval Tóno Evke lásku.
- 2 Vysvetli, aká gramatická prekážka stála v láske Tóna a Evky.
- 3 Pomôž Tónovi. Prepíš jeho list tak, aby mal u Evky úspech.

Jaroslava Blažková

Napísala *Lubica Kepštová*

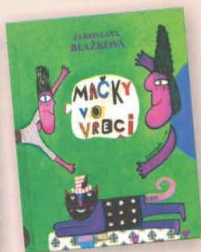
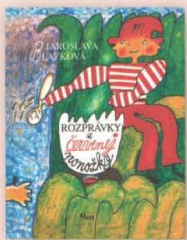

Pani spisovateľka bola odjakživa výskumníčkou. Jej prvé pozorovania zo zvieracej ríše sa postupne menili na detektívne pátranie, z ktorého posielala spojke zašifrované správy pod heslom *Tóno, ja a mravec*. Aj výskumnícka duša však občas potrebuje prázdniny, a tak sa vybrala na Ostrov kapitána Hašašara. Tam spoznala naozajstné kamarátstvo a objavila zázrak života.

Neskôr sa začala venovať domácim zvieratám. Našla totiž mačky vo vreci a keďže jej ich bolo ľúto, do-

niesla si ich domov a začala sa venovať pozorovaniu ich súkromného života. Mačičky sa natoľko poľudšťili, že robili veci, o ktorých sa iným zvieratkám ani nesnívalo. Nevychádzali sme z údivu, keď nám pani spisovateľka rozprávala, ako si mačky kúpili televízor a tak si naň navykli, že s nimi musela navštíviť psychologickú poradňu. Poradili jej tam, aby im

čítala Rozprávky z červenej ponožky. Mačky pozorne počúvali, pritom sa hrali s červenou ponožkou a na televízor celkom zabudli.

Pani Blažková mala veľmi dobrý vzťah k starému otcovi. Svedčí o tom aj jej unikátny pyrotechnický pokus, keď sa podujala vyrobiť ohňostroj pre deduška, ktorý ju preslávil až v svetoznámom Paríži. A čo kamaráti? K tým najneobyčajnejším patria traja nebojsovia a duch Miguel a ešte dve osôbky so záhadnými menami: Minka a Pyžaminka. Ak to neviete, tak vám prezradíme, že pani spisovateľka je aj veľká cestovateľka: narodila sa na Morave, žila na Slovensku a dnes žije so svojou rodinou až v ďalekej Kanade.

1 V texte sa skrylo niekoľko názvov kníh pre deti od Jaroslavy Blažkovej. Pokús sa ich nájsť.

2 Nájdi v čítanke ďalšie texty spisovateľky Jaroslavy Blažkovej.

Zelené ríbezle

Jaroslava Blažková

Moja mama vždy tvrdila, že som príšerné decko a ona ma má za trest a celkom isto sa zo mňa raz zblázni. Jej prvý veľký šok bol hneď, keď som sa narodila a oni zistili, že nie som očakávaný sladký chlapček menom Peťuško. Že majú DIEVČA! Tak mi aspoň dali meno po oteckovi – Jaroslava.

Neskôr, keď som už vedela trochu hovoriť, zjavoval sa mi večer pred spáním mužik Smrečok Mydlo, ktorého nevidel nikto len ja a ja som sa ho bála a vrieskala, až rodičia pribehli a otecko ma zobral do náručia a ubezpečoval ma, že tam žiaden Smrečok Mydlo nie je a ak by aj bol, chcel by ma len zabávať a rozprávať pekné príbehy. Mama pritom spínala ruky a kričala, že „to decko“ je blázon a ona sa z neho dozaista zblázni tiež.

Vtedy niekedy sme sa presťahovali z malého bytu do domu, ktorý bol celý obrastený popínavým planým viničom a okolo neho bola nádherná veľká záhrada. Placho som sa tam hneď prvý deň prechádzala a úctivo zdravila množstvo stromov a kríky a zvlášť nežne hriadky kvitnúcich kvetov, aj trávnik plný drobnej bielej ďatelinky a usmievaných sedmokrások.

Na obed ma mama musela dlho volať a vtedy mi prísne nakázala, aby som nič netrhala a najmä nie zelené ríbezle. Ten príkaz bol nová informácia, na ktorú by som sama nebola prišla: boli tam kdesi ríbezle. Ani som nevedela, čo ríbezle sú, bola som ešte taká malá, že som ani nechodila do školy. Len čo som dojedla slíže, utekala som do záhrady a začala hľadať to ZAKÁZANÉ ovocie. Bol jasný deň plný slnka a vôňa trávy a stromov. Chodila som tam celkom omámená a hľadala neznáme čudo. Napokon som zbadala kríky a na nich, na dlhých stopkách viseli vábivo jasné, zelené bobuľky. Boli ako náušnice ligotavé a žiarivé, sýto zelené ako diamanty, ktoré som síce nikdy nevidela, no vedela som, že musia jestvovať a že ich na slávnosti nosí kráľovská dcéra Mahuliena. Dlho som ich obdivovala, veľmi jemne som sa ich prstekom dotýkala, až prišiel nevyhnutný okamih, kedy som jeden ten strapček odtrhla a strčila do úst. Musela som to urobiť. Vyplynulo to samo zo seba a ja som vychutnávala ich ostro kyslú zelenú chuť a tá kyslosť bola nádherná. Spomenula som si na Adama a Evu a ako to s nimi bolo: nech si dobrotivý Pánboh hovoril, čo chcel, oni to jablko MUSELI jest.

Rozprávka o pánovi starostovi

Tomáš Janovic

Bolo jedno mesto, ani veľké, ani malé, ani z dreva, ani zo železa, ale zo všetkého trochu.

Trochu veľké, trochu malé, trochu z dreva, trochu zo železa.

V tomto meste bola stanica, ani veľká, ani malá, ani z dreva, ani zo železa, ale zo všetkého trochu.

Trochu veľká, trochu malá, trochu z dreva, trochu zo železa.

Celé mesto je hore nohami, moji milí, teraz je poludnie a večer pricestuje na návštevu starosta Bisquit. Celé mesto je hore nohami, kvety sú hore nohami, policajti sú hore nohami, dychová hudba je hore nohami, hlavné nástupište je hore nohami. Teraz je poludnie a do večera musí byť stanica zasa na svojich nohách, kvety na svojich nohách, policajti na svojich nohách, dychová hudba na svojich nohách, hlavné nástupište na svojich nohách, teraz je poludnie a do večera už nezostáva veľa času. Počujete, v diaľke už hučí vlak, vrchný policajt volá, všetko je v poriadku, ale kdeže, vôbec nie je všetko v poriadku. Chýba predsa koberec, chýba dlhý červený koberec, po ktorom prejde starosta Bisquit z vlaku na radnicu. Všetko je v ťahu, všetka námaha s kvetmi, policajtmi, hudbou i nástupišťom je v ťahu.

Čo teraz, moji milí, ale vrchný policajt má spásonosný nápad, vrchný policajt je chlapík, zabehne na policajnú stanicu a otvorí trezor, spí v ňom drobný trpaslík s dlhou bielou bradou.

105

Komár a medveď

(Ľudová rozprávka v podaní Ľubomíra Feldeka)

Stretol sa raz medveď s komárom a takto sa mu prihovoril:

„Keby si vedel, komár, aký ťažký je môj život! Každý si myslí, že ja najlepšie viem, kde je med, veď preto ma aj volajú medveď – ale nik netuší, čo sa ja nadriem, čo sa nachodím, čo sa nahľadám, kým na nejaký med natrafím! A keď už naň natrafím, keby si vedel, koľko včiel ma pichne do ňufáka, kým sa k nemu dostanem, koľko utrpenia musím zniešť pre kvapku medu. O čo ľahší život máš ty, komár! Už dlhší čas ťa pozorujem a vidím, že tebe stačí sadnúť si na hociktorého tvora, a hneď máš v sebe kvapku jeho krvi.“

„Rob to aj ty tak,“ zasmial sa komár.

„Veď sa chystám,“ vraví medveď. „Ale zmeniť spôsob obživy, to nie je iba tak. Som zvyknutý na sladký med – je sladká aj krv?“

„Ako ktorá,“ vraví komár. „Jeden tvor má krv sladkú viac, iný menej.“

„A ktorý tvor ju má najsladšiu? A v ktorej časti tela?“ vyzvedal sa medveď.

„Človek,“ vraví komár. „Človek má najsladšiu krv – a najmä v jazyku. Čo ten vie tým jazykom narozprávať sladkých rečí! Ľudská krv z jazyka je sladšia ako med.“

Potešil sa medveď, že sa to dozvedel.

Vyhladol medveď, odkedy sa rozhodol zanechať med a prejsť na ľudskú krv. Aby sa však mohol dosýta napíť ľudskej krvi, musel najprv nájsť človeka. Pobral sa ho medveď hľadať.

Ide, ide a postretne malého chlapca, čo sa vybral do lesa na jahody.

„Stoj!“ pristaví ho. „A povedz, či si ty človek?“

Chlapec sa nezľakol medveďa a pokrútil hlavou:

„Ja človek? Kdeže! Ja ešte len budem človekom, ale najprv musím podrásť.“

„A koľko ti potrvá to podrastanie? Krátko či dlho?“

„Ešte dosť dlho,“ vraví chlapec.

„Toľko ja nemôžem čakať,“ vraví hladný medveď.

„Bež si a podrastaj.“

Ide hladný medveď ďalej a stretne zhrbeného starca, čo sa vybral do lesa na raždie.

„Stoj!“ pristaví ho. „A povedz, či si ty človek?“

107

Medveď a komár

(Ľudová rozprávka v podaní Milana Rúfusa)

Na samom kraji chotára
pristavil medveď komára.
„Krvou sa živíš – povedz, bratku,
ktorý tvor ju má takú sladkú?“
„Kto? Človek, milý valibuk!
Ak toto nevieš, tak si drúk!“

A stratil sa mu vo vzduchu,
pri uchu pištal juchuchú!
Premýšľal medveď do večera.
„Hm, človek. To je nové zviera.
Kadiaľkoľvek som teda šiel,
nič takého som nenašiel.“

Potúlal sa ja sem i tam
a po ceste sa popýtam.“
Tak ide, ide, chlapca stretne.
„Nie si ty človek, prosím pekne?“
„Nie. Ja len budem človekom.“
„A takto nevieš o niekom?“

„Kto chce nájsť, nech si pohľadá!“
„Toto je teda záhada...“
Ide medveď a starca stretne.
„Nie si ty človek, prosím pekne?“
„Nie, ja som len bol človekom.“
„A takto nevieš o niekom?“

„Hľadaj si, hľadaj, len sa tráp.
Sám ti to povie, kto je chlap!“
Dudre si medveď: „To je spolok!
Netreba mne to, čo už bolo.
A čo len bude, ani tak.
Ten človek to je pekný vták.“

A tu ti pred ním na koni
šabličkou husár zazvoní.
„Stoj! Ty si kto?“ „Ja? Človek s hlavou!“
„Tak ťa zjem! Tu je moje právo!“
A husár puškou zamieri:
„Jedz, strela tvojej materi!“

Zavinšujem ti dobrú chuť.
Vieš, mohlo by ti zapadnúť!“
A už mu kropí oba boky
a maca v bokoch pália broky.
Ak uteká, tak uteká.
„Fuj! Nešťastná krv človeka!“

Tá štípe ako paprika!
Veď ja ťa chytím, zbojníka,
ja ti to vrátim, komárisko!
Neopováž sa ku mne tak blízko!“

Komár sa nad ním iba smial
a letel ďalej v šír a diaľ.

Ozval sa mu až z lesných lúk.
„Nevravel som ti, že si drúk!“

(Z knihy *Lupienky z jabloní*)

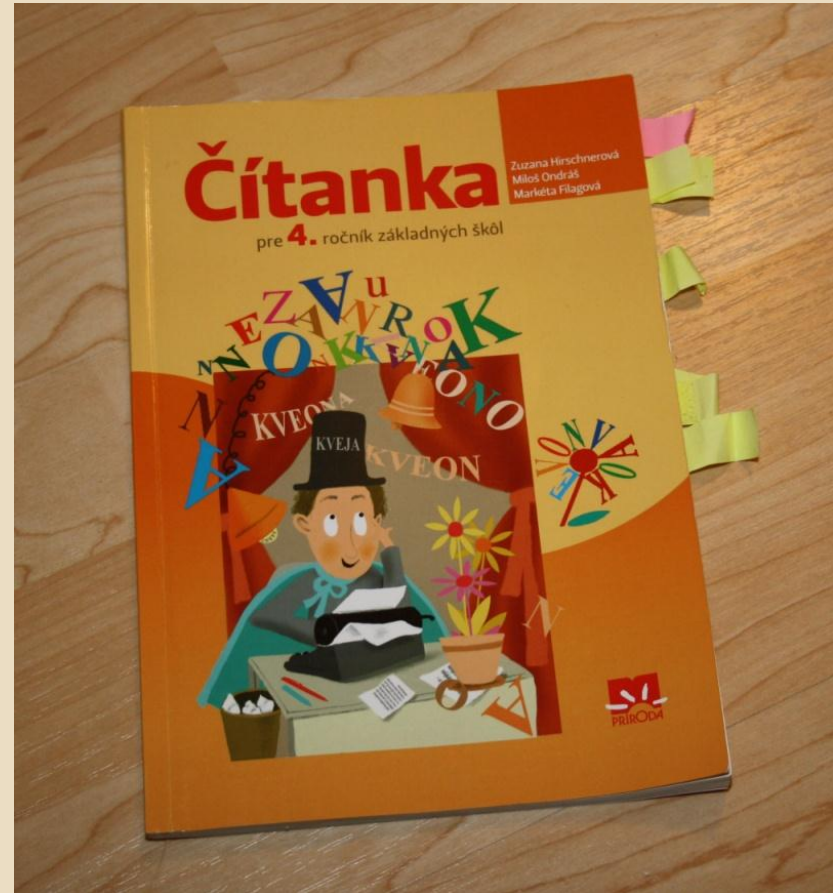
Veršované diela sa v literatúre nazývajú **poézia**.

Pojmom **próza** sa označujú literárne diela, ktoré nie sú napísané vo veršovanej ani dramatickej podobe.

1	Porovnaj ľudovú rozprávku o komárovi a medveďovi v podaní Lubomíra Feldeka a Milana Rúfusa. Povedz, čo majú rovnaké a v čom sa odlišujú.	3	V textoch <i>Prekážka</i> a <i>Zalúbená báseň</i> sa strieda poézia s prózou. Urči, ktoré časti v nich sú poéziou a ktoré prózou.
2	Povedz, ktorý z týchto dvoch textov je poézia a ktorý próza. Vysvetli prečo.	4	Vyhľadaj v čítanke po jednom texte z poézie a prózy.

ČÍTANKA PRE 4. ROČNÍK

- Členenie dané teoretickými pojmami pre 4. ročník
- Nielen vyvodenie pojmov, ale pojmy sú v textoch aj samotným predmetom, „o ktorom sa píše“
- Systematické, postupné budovanie – odkrývanie významu nového pojmu

PRACOVNÉ ZOŠITY K ČÍTANKÁM PRE 3. A 4. ROČNÍK

- Doplnkový didaktický materiál, ktorý garantuje komplexné osvojenie daných poznatkov a dosiahnutie požadovaných kompetencií
- Pravidelná štruktúra zabezpečuje „čitateľnosť“ materiálu pre dieťa
- Konceptcia predpokladá vysokú mieru samostatnej práce dieťaťa a jeho tvorivosti

ŠTRUKTÚRNE KOMPONENTY PRACOVNÉHO ZOŠITA

Čítanka, strana 5

	Názov	<i>Kde bolo, tam nebolo, bolo to tak, že na svete neboli učiteľia</i>
	 Spietel'ka	
	Z knihy	

Tabuľka na vpísanie základných informácií k textu

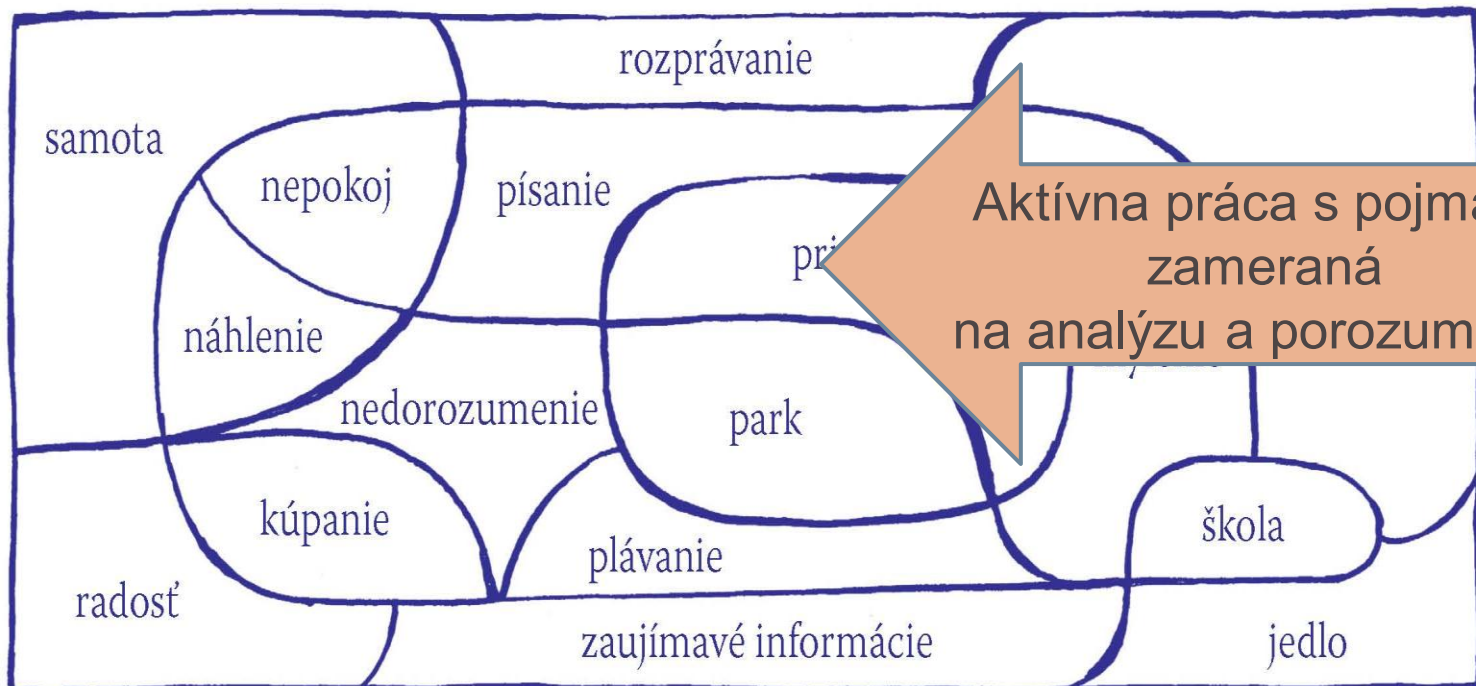
Čítanka, strana 26

	Názov	Rozprávka o tatových básňach
	Z knihy	
	 Spietel'	

ŠTRUKTÚRNE KOMPONENTY PRACOVNÉHO ZOŠITA

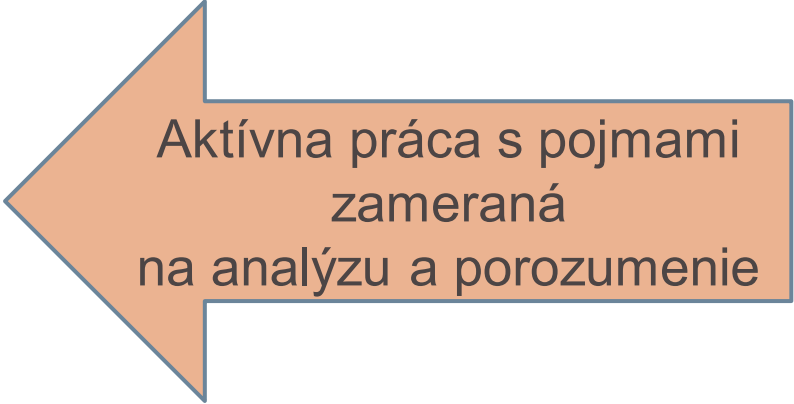

- a) Vyfarbi červenou farbičkou slová, ktoré vyjadrujú, o čom je báseň Ľubomíra Feldeka *Telefón*.
b) Vyfarbi modrou farbičkou slová, ktoré vyjadrujú, o čom je príbeh Tomáša Čelovského *Telefón*.

ŠTRUKTÚRNE KOMPONENTY PRACOVNÉHO ZOŠITA

1. a) Vytvor pojmovú mapu o slove *ticho*.

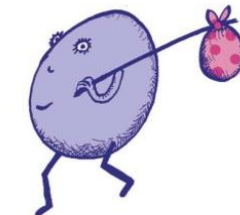
Aktívna práca s pojmami
zameraná
na analýzu a porozumenie

b) Farebne vyznač pojmy, ktoré súvisia s významom slova *ticho* v texte.

ŠTRUKTÚRNE KOMPONENTY PRACOVNÉHO ZOŠITA

7. Vylúšti krížovku.

1. Panovník v rozprávkovej krajine.
2. Muž, ktorý vie čarovať.
3. Jedna z dvanástich podobných literárnych postáv z ľudovej rozprávky.
4. Kamarát baču Kubka.
5. Sestra Janka, ktorý zablúdil v lese.
6. Prváčka, ktorá si o sebe myslela, že je najlepšia zo všetkých. (Z knihy *Dokonalá Klára*)
7. Nadprirodzená bytosť, malá postava žijúca v lese.
8. Princezná, ktorú vyhnala nevlastná matka do lesa zato, že bola najkrajšia na svete.
9. Spolužiačka tretiaka Macha.
10. Druh potraviny, ktorá sa vybrala sama do sveta.
11. Meno slimáka, ktorý sa priatelil so škriatkom Klinčekom.

Zábavné, vtipné úlohy
(obsahom je vždy učivo
čítania a literárnej výchovy)

ŠTRUKTÚRNE KOMPONENTY PRACOVNÉHO ZOŠITA

3. Do tabuľky vpiš správne verše alebo poradie veršov básne *Telefón*.

5. verš	
9. verš	
	druhým koncom pri starkom.
21. verš	
	Rušia nás a počuť málo!

4. Do bubliny vpiš, čo povieš, keď zodvihneš telefón.

Úlohy zamerané na tvorbu autorských detských textov. Využívanie techniky tvorivého písania

ŠTRUKTÚRNE KOMPONENTY PRACOVNÉHO ZOŠITA

1. Napíš, ako by mohol v rozhlasovej hre pokračovať dialóg *Xavera* s *Xéniou*.

Úlohy zamerané na tvorbu
autorských detských
textov. Využívanie
techniky tvorivého písania

ŠTRUKTÚRNE KOMPONENTY PRACOVNÉHO ZOŠITA

Názov Mój veľký brat výmyselník

Spisovateľka Tatiana Lucká

Z knihy

Čítanka, strana 29

- a) Podľa návodu na ďalšej strane si vyrob bábky.
- b) S hotovými bábkami si zahrajte bábkové divadlo.

17

POSTUP PRÁCE:

Podklady pre dramatické stvárnenie textu

18

ŠTRUKTÚRNE KOMPONENTY PRACOVNÉHO ZOŠITA

Napíš, čo si sa dozvedel/-a o hudbe a tichu.

Úlohy, ktorých cieľom je podpora formulovania významu osvojených literárnych pojmov na primeranej úrovni

LITERÁRNE TEXTY K TÉME AKO DOPLNKOVÉ ČÍTANIE

Metodické odporúčania:

- možnosť zadať ako individuálne čítanie,
- možnosť aktívne vstupovať do textu (podčiarknuť, vyfarbiť...),
- aktivizujúce informácie pre ďalšie čítanie a pozitívne ovplyvnenie vzťahu dieťaťa k literatúre.

Stál som nad kôpkou črepov ako socha nešťastia a zdalo sa mi, že je to zlý sen. Čakal som, že sa prebudím a zvonček bude znova na polici. Klakol som si k črepom a prehrabával sa v nich, skladal som ich ako puzzle, no len som sa presvedčil, že ich nezlepím. Klenot sa rozbil na milión kúskov. Neporušený zostal len sklený krúžok, ktorý ešte pred chvíľou svietil uprostred farebných plastických kvetov ako okienko a bolo cezeň vidieť korálku – zvončekové srdce.

Čosi mi však bolo prinajmenej čudné. Okrúhle sklíčko malo zabrúsený okraj, akoby vypadlo z okuliarového rámička. Predtým nikto nevedel, že je do zvončeka iba vsadené, spoj bol domyselne zamaskovaný dekórom. Priložil som si sklíčko pred oko, a v tej chvíli som uvidel, čo nenájdete ani v sci-fi-čičku.

Uprostred črepov stálo dievčatko. Striborné vlasy, belasé oči, červené líčka. Vyzeralo trochu zmätené, no skôr platilo príslovie: Podľa seba súdím teba. To ja som bol zmätený, ba aj vyfakany.

Najväčšmi na na dievčatku upúťali šaty. Mali ten istý tvar, tie isté farby, dokonca aj rovnakú veľmi ako nebohý zvonček. Hádal som, že predo mnou stojí zvončekový duch.

Keby sa dievčatko neozvalo, myslel by som si, že sa mi len marí. „A mám po domčeku. Kde budem teraz bývať?“

„Prepáč, kúpim ti iný,“ jachtal som a tackal sa k zásuvke, kde som mal odložené úspory.

„Nechcem iný,“ vyhlásilo dievčatko. „V tom už býva iný bengoš. Dovoj mi bývať v tvojom klobúku!“

Na dovolenie nepočkalo, vkĺzlo do klobúka, čím ešte viac pripomínalo ducha. Potom vystrčilo hlavu a požiadalo ma, aby som klobúkom potriasol. „Ako zvončekom!“

Ak ste niekedy stáli zoči-voči tajomstvu, nemusím vám vykladať, prečo som poslúchol. A klobúk zazvonil ako zvonček, z ktorého boli už len črepy. Potom som cez sklíčko pozoroval, ako z klobúka vychádza žiara, podobná priesačnej mihotavej guli, ktorá sa rýchlo zväčšuje. V tej samej chvíli naplnila celú izbu a ja som sa spolu s dievčatom ocitol uprostred. Už len odletieť. Zvláštny úkaz trval tak dlho ako chvenie klobúka, ako zvuk. Keď zvonenie utíchlo, žiarivá guľa sa rozplynula bez stopy.

Stál som ohromený, akoby som práve vystúpil z lietajúceho taniera.

„Nečuduj sa toľko,“ dievčatko prerušilo mlčanie. „Sme predsa starí známi.“

Skôr by som uveril, že je mimozemšťan-ka. „Vidím ňu po prvý raz.“

„Zato si o mne vedel od malička,“ presviedčalo ma dievčatko. „Len si nevedel, že vieš. Tvoje uši ma videli od chvíle, keď ťa otec priniesol k tete Adel. Mal si vtedy šesť mesiacov a tri dni.“

Chcel som striebrovlásku opraviť, že ušami počúvame, ale zaváhal som. Bola taká krásna, že jej malý omyl, malá chybička pristala.

Pravdou však je, že mi zvuk zvončeka, teraz už zvuk klobúka, bol naozaj známy. Od malička som mal rád práve tento zvonček. Spomenul som si, že kedysi som hovoril zvončeku Cengálka. *Dajte mi Cengálku! Chcem Cengálku!*

A dievčatko ma prekvapilo znova: „Kedysi si nazýval zvonček mojim menom. Hovoril si mu Cengálka.“

Nevedel som, či mi číta myšlienky, alebo si to pamätá. V mojej hlave zostal len zvonček. A ešte otec, teta Adela a strýko Felix, ktorí mi zvonček zavše podali a dávali pozor, aby mi nevypadol z rúk.

Znova som potriasol klobúkom a s úžasom som pozoroval žiaru, ktorá ma obklopila. Bez sklíčka pred okom som počul iba zvonenie.

Namiesto zvončeka som položil na policu cengajúci klobúk a spratával črepy. Nikdy som tak nedbal o poriadok v svojej izbe ako vtedy. Kľučiačky som všetko pozametal, hrabal lineárom pod gaučom aj skriňou, a napokon som prešiel ešte dľaňou po koberci. Každý zabudnutý čriepok znamenal bombu s rozbuškou. Ani na pamiatku som si nenechal čriepok, hoci aj zlomky zvončeka sa spájali s naším rodokmeňom. Relikvie som nasypal do papierového vrečka a uložil ich na samé dno smetníka. Nevedel som odhadnúť, dokedy sa mi podarí udržať stratu zvončeka pred otcom v tajnosti, a následky už vonkoncom nie. Otec bol spojený so zvončekom pupočnou šnúrou.

Potom som vzal sklíčko a pozeral cezeň na Cengálku. Sedela na klobúku pripravená v každom okamihu zazvonieť. Pre mňa bola dodatočnou náhradou za zvonček, ba výhodnou náhradou, akoby som vymenil kameň za diamant. Niekoľko ráz som potriasol klobúkom a pozoroval mihotavú žiaru, ktorá ma pohltila ako priehľadná kozmická loď. Tajomstvo je ako magnet, šíri okolo seba neviditeľné vlny, ktorých účinok je ohromujúci. Až teraz som zistil, že zvonček ma od malička neprítáhoval iba svojím lahodným zvukom a dekórom, ale hlavne tajomstvom, ktoré sa volalo Cengálka.

„Od kedy si bývala v zvončeku?“ spýtal som sa tajomnej striebrovlásky.

„Odvtedy, čo ho zhotovil MAJSTER AKUSTIKUS,“ odpovedala tak samozrejme, až ma zmiatla. Buď si prešibaná a doberás si ma, alebo nevieš, čo je kalendár, pomyslel som si.

„Podľa toho máš najmenej päťsto rokov,“ poznamenal som vyhybavo, aby som dievčatku nebudaj neurazil.

„Oveľa viac ako päťsto,“ vyhlásila Cengálka. „Aj viac ako päťtisíc, ako päť miliónov. Na číslach vôbec nezáleží. Len ľudia strihajú večnosť na kalendáre.“

Keby to povedal niektorý kamarát, vedel by som, že blufuje. Cengálkine slová som však musel zvažovať na lekárnických váhach. Nedalo sa jej veriť ani neveriť. Narobila mi v hlave poriadny mišmaš.

„Kde si bývala predtým?“

„V kamenku,“ odpovedala rovnako záhadne.

„Zvonila si v kameni?“

„Keď sa kottúľal a narážal do iných kamenkov,“ uprela na mňa belasé oči a po chvíľke dodala: „Potras ešte klobúkom! Keď zvoním, vznášam sa naraz všetkými smermi a zo všetkých strán pozerám na svoj nový domček.“

Rád som jej splnil želanie a sklíčkom som pozoroval, či sa naozaj vznáša všetkými smermi. Naisto som to mohol tvrdiť len o mihotavej guli. Cengálke sa zrejme iba zdá, že sa vznáša, skôr len sníva. Napokon som mohol povedať, že sa vznášam s ňou. V žiari ľahko podfahne ilúziu.

Zaujímali ma však iné otázky a nevedel som, kto jej dať prednosť. Kto bol Majster Akustikus? Kedy žil? Kde žil? Kde bol?

„Dokedy si Majstra Akustika?“

PZ pre 4. r.
s. 18 – 19

Čo myslíš, prečo sme do pracovného zošita zaradili práve túto ukážku? Svoju odpoveď zapíš.

Kniha v rozhlase – rozhlas v knihe

Rozhlasové vysielanie na Slovensku sa začalo v roku 1926. Rozprávky pre deti v ňom mali svoje dôležité miesto od samého začiatku. Dnešné rozhlasové relácie pre deti a mládež sú veľmi pestré. Na rozhlasových stanicích Rádio Regina a Rádio Devín si môžete vypočuť rozprávky na dobrú noc, rôzne rozhlasové hry, a rôzne literárne i vzdelávacie relácie. Nedávno pribudlo aj internetové rádio pre deti – Rádio Junior.

V roku 1996 sa v Medzinárodnom dome umenia pre deti v Bratislave BIBIANE konala veľká výstava k sedemdesiatym narodeninám rozhlasových rozprávok. Výstava sa volala **Rozhlasový oriešok** a podľa nej dostal neskôr názov aj známy rozprávkový festival.

Od roku 2001 sa tak v Piešťanoch odohráva festival **Rozhlasový oriešok** a **Zázračný oriešok**. Jeho podtitul je Kniha v rozhlase – rozhlas v knihe, čo znamená, že na ňom súťažia rozhlasové hry, z ktorých niektoré vznikli knižky, alebo naopak, rozhlasové hry, ktoré vznikli podľa literárnych diel slovenských aj zahraničných autorov.

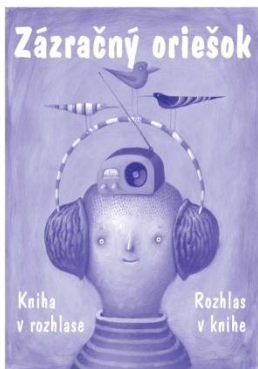
Súťažné tituly hodnotí odborná aj detská porota. Detská porota je vždy zložená z detí od 6 do 12 rokov vybraných zo všetkých škôl mesta Piešťany, ktoré je spolu s Mestskou knižnicou mesta Piešťany a s Rozhlasom a televíziou Slovenska organizátorom festivalu.

Detská porota je na festivale **Zázračný oriešok** veľmi dôležitá. Detskí porotcovia majú možnosť vyjadriť svoj názor na knihy zaradené do súťaže, ako aj na ich rozhlasové stvárnenie (na prednes hercov, hudbu, zvukové efekty...) a vôbec, ako sa im jednotlivé súťažné ukážky páčili a ktorá ich oslovila a pobavila najviac. Názor detských porotcov je pre tvorcov veľkým prínosom. Sú to predsa práve oni, pre koho svoje knihy a hry či ilustrácie tvoria.

Deti sa na festivale stretávajú s tvorcami rozhlasových hier, s hercami, so spisovateľmi, s ilustrátormi i s vydavateľmi kníh na besedách, výstavách a rôznych podujatiach, ktoré sa v rámci festivalu odohrávajú.

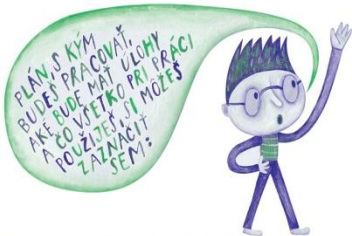
Cieľom festivalu je prezentácia rozhlasových hier a rozhlasových večerníkov pre deti vo veku 6 až 12 rokov. Počas festivalu prebiehajú aj stretnutia tvorcov s poslucháčmi a s ich rodičmi, s učiteľmi a s knižničnými pracovníkmi. Do súťaže je zaradených 12 súťažných titulov vybraných Rozhlasom a televíziou Slovenska.

Hlavnými organizátormi festivalu sú: mesto Piešťany, Mestská knižnica mesta Piešťany a RTVS. Miestom konania festivalu sú Piešťany a prebieha raz za dva roky. Už teraz sa tvorcovia rozhlasových hier tešia na ďalšie ročníky a našich detských porotcov.

1. Vyber si zo svojej obľúbenej knihy úryvok, ktorý sa ti najviac páči.

2. Samostatne alebo so spolužiakmi, s kamarátmi, s rodičmi si ho najprv prečítaj a nauč sa ho pekne predniesť. Ak budete pracovať v skupine, rozdeľte si úlohy na režiséra, zvukového majstra, viacerých hercov...

3. Pred prácou si preštuduj tabuľku s návrhom na hodnotenia súťažných ukážok na nasledujúcej strane.

Názov knihy	
Autor/-ka knihy	
Režisér/-ka nahrávky	
Herci	
Hudba	
Zvukový majster	
Hudba a zvukové efekty	

4. Úryvok si nahraj.

(Môžeš to urobiť aj pomocou počítača, mobilného telefónu či inej nahrávacej techniky na informatickej výchove alebo doma.)

5. Zhodnot', ako sa ti pracovalo. Čo ti robilo najväčšie problémy a čo sa ti pri príprave nahrávky najviac páčilo?

ZAHRAJME SA NA TRIEDNY ORIEŠOK

Zorganizujte si v triede vlastnú súťaž nahrávok literárnych textov.

PRAVIDLÁ HODNOTENIA

- Každú ukážku by mala hodnotiť iná porota, aby sa pri práci porotcov v triede vystriedali všetci žiaci.
- Porotu vždy tvoria žiaci, ktorí práve neprezentujú svoju ukážku.
- Hodnotenie robí každý porotca do tabuľky pomocou stupnice od 1 do 10. (Pred súťažou treba zabezpečiť potrebný počet tabuľky. Tabuľky nájdete na konci nášho pracovného zošita alebo na stránke www.ait.sk)
Výhodnotenie celej triedy môžete vykonať aj spoločne.
- Každý žiak si do tabuľky na tejto strane napíše názov diela, použítú hudbu i zvukové efekty.
- Pravidlá súťaže si môžete po dohode s učiteľom ľubovoľne upraviť.

PZ pre 4. r.
s. 41 – 42

Hodnotenie mojej nahrávky z textu v knihe:

Mená porotcov					
Hodnotenie (od 1 do 10)					
Výber diela					
Prednes (výkony) hercov					
Hudba a zvukové efekty					
Iné:					

VYHODNOTENIE SÚŤAŽE

V celkovom hodnotení bolo najúspešnejšie spracovanie textu _____,

ktoré pripravili _____

Najviac sa mi páčilo spracovanie textu _____,

ktoré pripravili _____

Najviac sa mi páčili výkony hercov v spracovaní textu _____,

ktoré pripravili _____

Najviac sa mi páčila hudba a zvukové efekty v spracovaní textu _____,

ktoré pripravili _____

TRIEDNY ORIEŠOK

Hodnotenie nahrávky literárneho textu											
Režisér/-ka nahrávky	Autor/-ka textu										Z knihy/z časopisu
Hodnotenie	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Poznámky
Výber diela											
Prednes (výkony) hercov											
Hudba a zvukové efekty											
Iné:											

Hodnotenie nahrávky literárneho textu											
Režisér/-ka nahrávky	Autor/-ka textu										Z knihy/z časopisu
Hodnotenie	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Poznámky
Výber diela											
Prednes (výkony) hercov											
Hudba a zvukové efekty											
Iné:											

Hodnotenie nahrávky literárneho textu											
Režisér/-ka nahrávky	Autor/-ka textu										Z knihy/z časopisu
Hodnotenie	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Poznámky
Výber diela											
Prednes (výkony) hercov											
Hudba a zvukové efekty											
Iné:											

PZ pre 4. r.
zadná strana obálky

Murova poradňa

Muro sa nakoniec ako správny knihozrút tak veľmi skamarátil s detskými knihovníčkami, že sa naňho začali obracať detskí čitatelia s prosbou o radu.

3. Napíš Murovi list do čítárne.

a) List najprv napíš a prečítaj rodičom alebo pani učiteľke/pánovi učiteľovi.

b) Podľa ich rád list prepíš.

c) Potom pošli list Murovi do poradne na adresu listpremura@murovacitaren.sk a počkaj na odpoveď. Odpoveď si napíš do pracovného zošita alebo si ju vytlač a nalep ju sem.

Komu: listpremura@murovacitaren.sk

Predmet: Ako sa zapísať do knižnice

Milý Muro, chcem sa zapísať do knižnice, ale neviem, ako to mám urobiť. Čo mi poradiš? Anka, anka@veselakopa.com

Re: Ako sa zapísať do knižnice

Komu: anka@veselakopa.com

Milá Anka, popros mamku, ocka alebo niekoho dospelého z rodiny, aby s tebou zašli do knižnice, a tam povedz, že sa chceš zapísať. Pani knihovníčka sa určite veľmi poteší. Vystaví ti čitateľský preukaz a potom už budeš môcť chodiť do knižnice aj sama. Na zápisné si priprav nejaké drobné, ak chceš vedieť presnú sumu, pozri si internetovú stránku knižnice. Je však celkom možné, že práve tvoja knižnica zapisuje deti úplne zadarmo. Muro

Komu: listpremura@murovacitaren.sk

Predmet: Mám strach

Milý Muro, stala sa mi taká vec, zabudol som vrátiť knižku načas a teraz sa bojím ísť do knižnice. Ďuri, duri@vsetkozabudnem.com

Re: Mám strach

Komu: duri@vsetkozabudnem.com

Milý Jurko, návštevu knižnice určite neodkladaj. Vezmi knižku a choď ju pekne vrátiť, teta knihovníčka ti určite neodtrhne hlavu. Pravdepodobne zaplatíš pokutu a bude to vybavené. Nabudúce si však pre istotu poriadne poznač dátum vrátenia knihy, vyhneš sa tak stresu a pokute. Muro

PZ pre 4. r.
s. 31

INTEGROVANÁ DIDAKTIKA LITERATÚRY PRE PRIMÁRNE VZDELÁVANIE

Úrovne didaktickej komunikácie v jazykovom vzdelávaní:

- **úroveň kognitívneho modelu vyučovacieho predmetu,**
- **úroveň didaktického systému – projektované kurikulum,**
- **úroveň edukačného systému – konkretizácia projektovaných kurikulumných vstupov a výstupov v edukačných dokumentoch, v učebných materiáloch a vo vyučovacej praxi.**

HLAVNÝM CIEĽOM VYUČOVANIA ČÍTANIA A LITERÁRNEJ VÝCHOVY V PRIMÁRNOM VZDELÁVANÍ JE:

- osvojiť si teoretické pojmy predpísané v ŠVP,
- čítať s porozumením,
- mať pozitívny vzťah k čítaniu a literatúre,
- aktívne využívať čítanie textov ako zdroj informácií vo všetkých oblastiach vzdelávania,
- mať jednotku z čítania.

Ďakujem za pozornosť.

hirschnerova@fedu.uniba.sk
zuzana.hirschnerova@gmail.com

